EL PREMI LITERARI JOAN CREXELLS

ANNA SALUDES

Qui era Joan Crexells? Per a la major part de la gent és un nom desconegut. Inclús per als joves escriptors. Això és lògic, ja que el premi Joan Crexells va tenir una breu existència. Tot i tenint una importància literària rellevant.

Joan Crexells (1896-1926) va definir-se molt clarament en dues frases: «Sóc un estudiant i penso ser-ho tota la vida» i «La facultat específicament humana és la intel-ligència».

Joan Crexells va morir joveníssim —als trenta anys— i malgrat això va tenir temps d'estudiar dues carreres (Filosofia i Lletres i Dret), viatjar àmpliament per Europa (Alemanya, Anglaterra, Austria, Polònia i Itàlia), escriure uns centenars d'articles d'informació i crítica política, econòmica i literària; estudis i assaigs filosòfics, una tesi doctoral i una memòria sobre estadística. Com a traductor va col-laborar, a la col-lecció «Fundació Bernat Metge», amb l'autor de més responsabilitat: Plató *(Defensa de Sòcrates, Crító, Eutrifon i Laques, Carmides, Lisis i Pròtagores)* (1).

Aquesta abundant producció, poc coneguda, és suficient per a dir-nos quina mena d'home era Joan Crexells a nivell intel-lectual i cultural. No hi ha dubte —com ens diu Josep Pla— que Joan Crexells era no una promesa, sinó una realitat.

Ens estranya que amb la popularitat que Joan Crexells tenia en vida no hagi transcendit més a nivell de revalidació pòstuma. La seva obra total està encara per a publicar.

Però ara preferim parlar del premi al qual ell, sense proposar-s'ho, donà el nom. El premi va «néixer d'una conversa a l'Ateneu i per similitud al Goncourt» (2).

En aquesta conversa és evident que hi era Joan Crexells, junt amb Pere Rahola, que serà el primer president del jurat del premi del primer any; Enric Jardí, Joaquim Borralleras...

Però en aquelles dates, devia ésser l'any 1925, no es va concretar absolutament res i el premi no es va instituir seriosament fins al cap d'un any de la mort de Joan Crexells, o sigui el desembre de 1928. Es va acordar de donar el premi a la millor novel-la catalana presentada; el guardonat rebria la quantitat de 5.000 pessetes, que es recollien (almenys al principi) per «subscripcions de persones generoses i eficients» (3).

El dia elegit per a donar el veredicte i el premi era el 13 de desembre, aniversari del traspàs de Joan Crexells.

El primer jurat, després de moltes dilacions, va declarar el premi desert, amb grans crítiques i decepcions, per part de molts. El dilema d'aquell jurat compost per sis membres val la pena d'ésser recordat. No trobant cap obra entre les presentades a concurs suficientment bona, n'escolliren d'altres publicades durant l'any i les finalistes amb possibilitats eren «només»: *Cartes de lluny*, de Josep Pla, i *Vida interior d'un escriptor*, de Joan Puig i Ferrater, que van aconseguir tres vots cadascuna. En fi, l'any següent (1929), el premi Joan Crexells es va concedir a la novel-la de Joan Puig i Ferrater *El cercle màgic* (4). Seguiren els premis Crexells; l'any 1930 fou adjudicat a Miquel Llor per *Laura a la ciutat dels Sants* (5). Seguí en Prudenci Bertrana amb *L'hereu*, l'any 1931 (6); Josep Maria de Sagarra amb *Vida privada*, l'any 1932 (7); Carles Soldevila amb *Valentina*, l'any 1933 (8); Maria Teresa Vernet amb *Les algues roges*, l'any 1934 (9); Ernest Martínez Ferrando amb *Una dona s'atura en el camí*, l'any 1935 (10); Francesc Trabal amb *Vals*, l'any 1936 (11) i Mercè Rodoreda amb *Aloma*, l'any 1937 (12).

La història del premi Joan Crexells podria ésser molt més llargament ampliada i estudiada. Ofereix sens dubte material per a un estudi més

complex; cada obra premiada representa una tendència i una posició literària que evidentment podria aclarir moltes coses en aquesta desconeguda història crítica de la nostra literatura. Voldria també citar una sèrie de noms de persones que foren membres del jurat del premi i que per si sols diuen quina podia ésser la categoria del premi en qüestió. A part dels escriptor guardonats, en formaren part, malgrat la breu existència del «Crexells», persones tan importants com Just Cabot, Tomas Garcés, Joan Alavedra, Josep Maria López-Picó, Josep Maria Junoy, Carles Riba, Joaquim Ruyra, Sebastià Joan Arbó, Alexandre Plana, Pere Rahola, Lluís Nicolau d'Olwer, Vicenç Solé de Sojo, Estanislau Duran Reynals, Agustí Calvet, Pompeu Fabra... Es possible que oblidi altres noms tan importants o més que aquests, però és evident i clar que tots eren figures de primera categoria i que evidentment donen més força i valor a la història d'aquest certamen literari dedicat a la memòria i en honor de Joan Crexells.

---

(1) Per completar millor les notes biogràfiques, fins avui hi ha dos estudis dedicats a Joan Crexells: Josep Pla, *Homenots*, III sèrie, Barcelona, 1958; editorial «Selecta».

Lluís Crespo Arrufat, *Ideari de Joan Crexells*, Barcelona, 1967; «Edicions 62».

(2) «Mirador», I, 46 (12-XII-1929).

(3) *Ibidem.*

(4) Publicada a la Biblioteca «A tot vent», núm. 17, Badalona, 1929, Edicions Proa.

(5) «A tot vent», núm. 33, Badalona, 1930, Edicions Proa.

(6) Barcelona, 1931, Catalonia.

(7) Barcelona, 1932, Catalonia.

(8) Barcelona, 1933, Catalonia.

(9) «A tot vent», núm. 72, Badalona, 1934, Edicions Proa.

(10) «A tot vent», núm. 82, Badalona, 1935, Edicions Proa.

(11) Sabadell, 1935, Edicions «La mirada».

(12) Barcelona, 1938, Edicions de la «Institució de les lletres catalanes».

CINE CLUB



NOTICIARI - NOTICIARI

— Durant els mesos de novembre i desembre han estat projectades, dins el curs de Cine-club, les següents pellícules: "El juego de la guerra", de Peter Watkins; "A las nueve cada noche", de Jack Clayton; "Terror en el espacio", de Mario Bava; "El día de la lechuza", de Damiano Damiani; "Yelow submarine", de George Dunning; "El jardín de las delicias", de Carlos Saura, i "Nazarín", de Buñuel.

— III setmana de divulgació científica del 27 al 31 de desembre. Organitza la secció de ciències del Centre de Lectura.